

publicistikos ir kitų pagal formą nefilosofinių šaltinių filosofinių problemų tyrimo metodika gali būti vėliau vaisingai panaudota TSRS tautų filosofinės ir politinės minties istorijos tyrimuose³.

I. Ručinskaitė

A. Šliogeris, V. Solovjovas ir idealistinė filosofija Lietuvoje³.

V. Solovjovo teorinio palikimo nagrinėjimas yra svarbus ne tik filosofijos istorijos, bet ir šiuolaikinės ideologinės kovos aspektais. Šio rusų mistiko idėjos atgyja tiek Lietuvos emigrantų idealistiniuose darbuose, tiek ir apskritai Vakarų, ypač Vatikano, klerikalinėje filosofijoje. Tai patvirtina šimtai V. Solovjovo pažiūrų tyrinėjimų ir jo raštų leidimas užsienyje, kur jis dažnai laikomas nepripažintu genijumi, nepagrįstai aukštinamas.

Nors Tarybų Sąjungoje apie V. Solovjovą yra paskelbta nemaža darbų, tačiau kai kuriais aspektais jo filosofija nėra pakankamai ištyrinėta. A. Šliogeris, nagrinėdamas V. Solovjovo palikimą, daugiausia dėmesio skiria jo visuotinės vienybės principo analizei. Jis mėgina parodyti, kaip tas principas reiškiasi V. Solovjovo ontologijoje, gnoseologijoje, etikoje ir estetikoje, kokios yra jo socialinės ištakos. Disertanto nuomone, kaip tik šiuo principu V. Solovjovas turėjo įtakos Lietuvos idealistinei minčiai. Tuo disertantas motyvuoja platų šio principo nagrinėjimą savo darbe.

Disertacijoje nurodoma, kad visuotinės vienybės principas ryškiausiai atspindi V. Solovjovo pastangas sumoderninti tradicinę krikščioniškąją pasaulėžiūrą, sukurti savotišką religines ir mokslines pasaulėžiūros modelį, pagrįstą religijos, racionalistinės filosofijos ir gamtos mokslo sinteze. Bandymas sujungti religiją su mokslu negalėjo būti sėkmingas dėl religinio ir mokslinio pasaulio suvokimo būdų nesuderinamumo. Šią V. Solovjovo nesekmę, disertanto nuomone, akivaizdžiai rodo prieštaravimai, iš vidaus griauinan-

tys idealistinę visuotinės vienybės koncepciją.

XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios Lietuvos religinės filosofijos atstovai priėmė visuotinės vienybės filosofiją kaip modernizuotą krikščionišką pasaulėžiūrą šalia neotomistinės doktrinos. Šių dviejų filosofijos sistemų prieštaravimo centrą Lietuvos idealistinėje filosofijoje sudarė ontologinė problematika, o jas vienijo bendras metodologinis kryptingumas bei ideologinė paskirtis.

Dauguma XIX a. pabaigos — XX a. pradžios Lietuvos religinės filosofijos atstovų domėjosi visuotinės vienybės filosofija (A. Jakštas, S. Salkauskas, I. Tamošaitis, M. Reins ir kiti), bet tik S. Salkauskas (iki 1915 m.), A. Dambrauskas-Jakštas ir iš dalies V. Silkarskis patyrė didesnę V. Solovjovo įtaką. 1900–1938 m. Lietuvos neoscholastinėje filosofijoje vyraujančias pozicijas užėmė neotomizmas. Disertantas nurodo, kad nepagrįsta buržuazinės emigracijos autorių (S. Ereto, A. Maceinos, V. Silkarskio, S. Ylos) nuomonė, jog idealistinė V. Solovjovo filosofija padarė stiprią ir teigiamą įtaką Lietuvos filosofinei minčiai. V. Solovjovo idėjos tarnavo klerikalinei ideologijai. Jos vaidino reakcinį vaidmenį buržuazinės Lietuvos kultūroje ir ideologinėje kovoje.

Oficialūs oponentai dr. J. Minkevičius, doc. B. Kuzmickas teigiamai įvertino A. Šliogerio tyrinėjimą; tai pirmas tokio pobūdžio darbas apie V. Solovjovo įtaką Lietuvos idealistinei minčiai.

P. Pečiūra

AKTUALŲS PAŽINIMO TEORIJOS KLAUSIMAI

1974 m. balandžio 22 d. LTSR Aukštojo ir spec. vidurinio mokslo ministerija ir VVU Filosofijos katedra surengė respublikinę konferenciją metodologiniams pažinimo teorijos klausimais. Buvo parengta 17 pranešimų. Pagirtina, kad konferencijos organizacinis komitetas (E. Meškauskas, J. Karosas, E. Nekrašas, J. V. Vinciušas) prieš konferenciją išlei-

³ Filosofijos mokslų kandidato disertacija, apginta 1973 m. kovo 6 d. VVU Istorijos fakulteto Mokslų laipsnių teikimo tarybos posėdyje. Mokslinis vadovas prof. dr. R. Plečkaitis; oponentai: filosofijos m. dr. J. Minkevičius ir filosofijos m. kand. B. Kuzmickas